

narod bolje, da se izobrazuje realno. Kratkovidnemu policijskemu režimu staroavstrijskemu se svede niti sanjalo ni, da mu koplje ravno razširjanje realnih znanostij grob. Kajti ne da se tajiti, da so ravno prirodne vednosti važen element demokratizma.

Ker je tedaj še nedostajalo literature, je bila žurnalistika ljudstvu avtoriteta. Čehi so imeli znamenite žurnaliste: Havlička, Palackega, dalje Háłka, Nerudo, Baráka in Sladkovskega. Demokratiško gibanje je našlo v časopisju svoj organ. Kdo bi se tedaj čudil, da imajo »Narodni Listy« kot svobodomiseln časopis velikanski vpliv. »Narodni Listy« so pa bili posebnega pomena tudi za dijaštvo v onih časih, ko se je še šolalo na nemških univerzah. Češka žurnalistika je postala akademiški mladini duševna voditeljica. Ta vpliv je izgubila najpreje staročeška žurnalistika, za njo tudi mladočeška. Širilo se je časopisje na škodo temeljitosti in izobraženosti; literarni in žurnalistički parvenusti so zasedli literarni tabor.

Zadujo stopnjo preporodnega razvoja značita dva prevažna momenta zadnjih let: začetek aktivne politike v dunajskem parlamentu in pridobitev čeških velikih šol. Univerza, središče in organ prosvetnega delovanja, je šele završila humanitratne idejale Dobrovskega in Kollárja.

Preporodni prosvetni vpliv češke univerze se je pokazal takoj pri sporu o pristnosti kraljedvorskega in zelenogorskega rokopisa. Mlada univerza je prevzela nalogo, da pregleda literarne temelje, na katerih se je osnovala od Dobrovskega počenši neka slovanska in češka zgodovina, ki so pa bili jako šibki. Ker pa se je dokazalo, da sta rečena rokopisa nepristna, je poskrbela ista univerza, da se potvorjena minolost nadomesti s pristnimi podatki, in pokazala je narodu pravo, pa nič manj slavno, da celo slavnjšo prošlost, o kateri se stari znanstveni šoli niti sanjalo ni. Spor o pristnosti omenjenih rokopisov je razburil ves narod, to pa zategadelj, ker se je vmešala v ta boj žurnalistika. Le-ta je bila za časa izključno nemške univerze braniteljica narodnostnih idealov nasproti profesorjem nemškega mišljenja in voditeljica narodnih akademiških izobražencev. Odkar pa so si pridobili Čehi svojo univerzo in je stopila akademiška mladež v intimnejše zveze s profesorskim kolegijem, so se predrugačile razmere. V sporu o rokopisih pa je nasprotovala žurnalistika mladi učenjaški generaciji in je nastopila nazadujaško pot. Spor o rokopisih se je sedaj poglobil in razširil v občen pregled vse duševne in politične organizacije. Narod se je razdvojil v tabor starih rodoljubov in pa napredujakov.

Tej novi kritički in znanstveni smeri so nadeli ime **realizem**.

Angleške krožeče knjižnice. »Review of Reviews« (smotra smoter) je vzorna angleška revija ali smotra; nje urednik, g. *W. T. Stead*, se sme šteti med prve časnikarje in pisatelje. Le-ta je izumel »Circulating libraries for villages« (selske krožeče knjižnice), katerih namen je, angleškemu ljudstvu, živečemu po deželi, ponuditi priložnost čitati za male stroške najboljše proizvode angleškega slovstva. Možje, katerih imena stoje na čelu sedanjega časa v Britaniji, kakor: Gladstone, Rosebery, Salisbury, Spencer, Wolsley, Hamilton, John Burns, Russell i. t. d., so gosp. Steadu pri tej priliki pisali prav laskava pisma, mu čestitali na tej misli ter izrekli željo, uaj bi se hitro razvile te knjižnice.

Načrt, katerega pošilja uredništvo »Review of Reviews« o tej stvari, obsega sledeče točke:

1. Letna naročnina za vsako okrožno središče znaša za vsako »box« ali zaklop nico knjig 30 shillingov (okoli 18 gld. a. v.) za četrletje, na leto 6 funtov sterlingov ali okoli 73 gld.

2. »Review of Reviews« preskrbuje zaklopnice in plačuje vozne stroške do okrožnih središč in nazaj.

3. Okrožno središče je odgovorno za knjige.

4. Naročilno središče oskrbuje izposojevanje knjig, pa ne za več kakor dva pennyja (t. j. okoli 5 krajcarjev) na teden, ali jeden shilling in 6 pennyjev za četrletje.

Zaklopnice napolni vodstvo knjižnic vsake tri mesece z novimi knjigami. Ako pa okrožno središče želi le vsakih šest mesecev novih knjig, potem stane to samo tri funte (okoli 37 gld.) na leto. Trideset oseb, plačujočih po »halfpenny« (2½ kr.) na teden ali po 30 krajcarjev na četrletje, bi dobilo potem dvesto zvezkov v dveh zaklopnicah, kateri bi se vsakih šest mesecev menjali. Med temi knjigami bodo tudi te-le revije ali smotre: Leisure Hour, Good Words, The English Illustrated, Scribners, The Strand in Review of Reviews. Ti lepoznavski ali znanstveni časopisi so bogato ilustrovani; takisto bodo tudi druge knjige s podobami ozaljšane.

Ako želi kak naročnik kupiti katerokoli knjigo iz tiste knjižnice, jo dobi po prvem četrletnem »cirkuliranju« za 25 odstotkov, po prvem četrletju drugega leta za 30 odstotkov in po prvem četrletju tretjega leta za 50 odstotkov ceneje, kakor je nje tržna cena.

Ideja selskih krožečih knjižnic je gotovo dobra, in angleško ljudstvo je tudi to že izprevidelo, ker povsod po deželi se prav živo snujejo okrožna središča.

Ali se ne bi dalo na Slovenskem kaj enacega vpeljati?

Da sem naprosil slavno uredništvo »Ljubljanskega Zvona«, naj priobči te vrstice, k temu me je napotila tudi misel, da bi bilo morebiti ustrezno nekaterim Slovencem, goječim angleški jezik, ako bi se po »Circulating library« seznanili z bogatim angleškim slovstvom v izvirnem jeziku.

Ako želi kateri čast. čitateljev kaj natančnejšega zvedeti o tej stvari, naj se blagovoljno na-me obrne in sicer pod naslovom:

Aleksander Toman

*care of »Review of Reviews« Mowbray House, Temple W. C.
London, England.*

Popravki k povesti »Groga in drugi«.

Stran	71.	vrsta	15.	od zgoraj	beri: Rekši (mesto: »Rekši).
„	72.	„	4.	„	„ teta, »da (mesto: teta, da).
„	137.	„	5.	spodaj	„ videti <i>samo jedenkrat</i> na lastne oči.
„	194.	„	Prešernov	citac	„ cvetlice (mesto: cvetice).
„	342.	„	17.	od zgoraj	„ ne črne noči (mesto: na črni noči).
„	405.	„	10.	spodaj	„ »Milena!« je poklicala sestro . . . (mesto: Milena je poklicala sestro . . .).
„	465.	„	1.	zgoraj	„ »Le zapojmo (mesto: Le zapojmo).
„	469.	„	17.	„	„ Vse vre (mesto: Vse vse).

Manjše tiskovne pogrške si je gotovo popravil bralec že sam.

